

במשך השנה פורסמו סטטיסטיקות רבות ושונות על היחס שבין היהודים והפלסטינים בארץ זו כולה, ובמדינת ישראל בפרט. נביאיועם סטטיסטיים שונים נקבו בתאריכים שונים לגבי היום המר והגממה שבו תחולל המהפכה ה"דמוגרפית", ומיספר הערבים בארץ יעלה על מיספר היהודים. נאמר כי כבר עתה נולדים בארץ יותר ילדים ערביים מאשר יהודיים.

אין ויכוח על חץ הכיוון. שיעור הילודה הערבית בארץ גדול משיעור הילודה היהודית, וזה נכון גם בתוככי ישראל שבתוך הקו הירוק. השאר הוא רק שאלה של זמן. אייפם, תוך 20 שנים, יהיו הערבים רוב בארץ.

כך נוצרה סתירה בין שלוש מטרות: המטרה של ארץ ישראל השלמה, המטרה של מדינה יהודית, והמטרה של מדינה דמוקרטית.

ניתן להגשים רק שתיים משלוש המטרות האלה, על-חשבון השלישית.

מדינה דמוקרטית בארץ ישראל השלמה אינה יכולה להיות יהודית.

מדינה יהודית בארץ ישראל השלמה אינה יכולה להיות דמוקרטית.

מדינה יהודית ודמוקרטית אינה יכולה להתקיים בארץ ישראל השלמה.

לכל אחד משלושת הפיתרונות האלה יש מחנה של חסידים. מדינה יהודית בארץ ישראל השלמה מחייבת "ציונות אכזרית". חסידיה העיקביים ביותר הרימו השנה קול, וביטאו בפה מלא דברים הנאמרים ברד-כדל רק ברמו וכסתה: יש לגרש מהארץ 2.2 מיליון ערבים.

רעיון זה, הנושא את שם-הצופן ההיסטורי "טראנספר" (העיברה), הושמע השנה בפי האלוף-כמילואים רחבעם (זאב) גנדי, וחזרו על דבריו סגן-שר הביטחון, מיכאל דקל ואחרים. קדם לכל אלה אישה-השנה תשמ"ד, מאיר כהנא.

הרעיון מתעטף לאי-אחת באיטלה "הומאנית", כגון "חילופי אוכלוסין" או "יציאה בהסכמה". אך ביסודו מונח פיתרון ברוטאלי פשוט: גירוש בכוח. לא יעלה על הדעת שעם שלם יעזוב את מולדתו ההיסטורית ככל צורה אחרת.

חסידים "מתונים" — או צבועים יותר — של רעיון המדינה היהודית בארץ ישראל השלמה מוכנים לסבול את הישארותה של האוכלוסיה הערבית בארץ, כולה או חלקה, בתנאי שתותר על זהותה הלאומית ועל זכויותיה הלאומיות והאישיות. כגון הזכות לבחור לכנסת. בהעדר זכות זו, אין כל ערך וערובה לשאר הדיכויות.

משמע: מדינה דמוית דרום-אפריקה, ובה אוכלוסיה של חוט"ב ביעצים ושואבימים. מכיוון שבמצב כזה תהיה התמרדותם של הערבים בלתי-נמנעת, יביא הדבר למדינת-שב"כ, לדוכי גובר והולך, למחנות-דיכוי ולמרתפי-יעינויים, ובסופו של דבר לגירוש המוני — "טראנספר".

מדינה דמוקרטית בכל ארץ ישראל תהיה במיקרה הטוב ביותר מדינה דו-לאומית, ואחר זמן-מה תהיה למדינה פלסטינית. שוחרי אוטופיה יכולים להאמין כי באחד הימים יקום בה מישטר חדש — סוציאליסטי, אל-לאומי, חילוני-דמוקרטי. ישראל יהודית ודמוקרטית צריכה לוותר על הגדה והרצועה, ולכונן בגבולות הקו הירוק מישטר חדש. אשר יתן למיעוט לאומי ניכר חלק ונחלה בה.

שאלות ושבים

א להם שלוש הפיתרונות האפשריים. ביניהם חייבת המדינה לבחור.

זהו תרגיל הגיוני, וההגיון הוא בלתי-משתנה. אך החיים עצמם אינם מתנהלים על-פי ההגיון. כל הגישות האלה מתנגשות בתור דעת האומה הישראלית, לעיתים בצורה מודעת, אך לרוב בצורה מודעת-למחצה או בלתי-מודעת ומודחקת.

פרשת-פולארד היתה סטירת-לחי לארצות-הברית.

הגילויים של פרשת-איראן/קונטרס, לפחות בשלב הראשון, שללו את האינטימיות הקודמת שבין המדינות, אינטימיות שהי גיעה לידי ביטוי אנושי הרוק ביותר ביחסים שבין אוליבר נורת' ועמרים ניר.

יתכן כי הסימביוזיס האמריקאית-ישראלית היא יחיד-כמינו בהיסטוריה. הוא מורכב מאין כמוהו. יש לו יסוד רוחני במיתוס הלאומי הדומה של שתי האומות — ההסתמכות על התנ"ך (הברית הישנה), תחושת החלוציות, דיכוי העם שחי בארץ לפני-כן, יצר ההתפשטות. יש בין שתי המדינות חוליה מקשרת, בדמות הקי הילה היהודית-האמריקאית, שיש לה השפעה עצומה על המוסדות המדיניים, התיקשות והכלכלה בארצה. במהלך הזמן נוצרה שותפות של אינטרסים, וזו הולידה שיתוף-פעולה ככל רחבי העולם. שני הצדדים של פרשת איראן/קונטרס הם ערות מוחשית לכך.

אין ספק שיהססם אלה נסגרו קשה. יש המאמינים כי הנזק הוא בלתי-הסיר. יש המאמינים כי ניתן לתקן נז במדינה רבה. אך אין כמעט איש הטוען כי הכל יחזור לקדמותו.

שני מחנות

ל המעגלים החיצוניים האלה משפיעים על המעגל הפנימי, ומשפיעים על-ידו. בסופו של דבר, המעגל הזה — בעיות המהות של ישראל — הוא העיקרי.

מהו ישראל? מה דמותה? מהי דמות האומה הישראלית?

כל אומה נמצאת בתהליך של התפתחות מתמדת, של תמורות ושינויים, הן כתוצאה משינויים חיצוניים, הן כתוצאה מתמורות פנימיות. אולם האומה הישראלית יוצאת-דופן גם מבחינה זו. והיא אומה חדשה, בת פחות מ-100 שנים, שנולדה בנסיבות מיוחדות ביותר, כמעט יש מאין, ושהיא חדשה לגמרי בסביבתה. היא נוונה ממ קורות רוחניים שונים ומשונים — מסורת יהודית-רבנית אור-תורכוסית, רוח לאומית-מערבית, מיתוס תנ"כי ניאורפגני, רוח יהודית-הומאנית, ואלף ואחר מקורות נוספים.

גם בשנה ה-40 לקיום המדינה, והיא אומה בהתהוות, שבה סימניה-השאלה מרובים לאי-שיעור יותר מאשר סימניה-הקריאה. יש לה בעיות בלא-ספור: העימות בינה ובין העולם הערבי. המילחמה בינה ובין העם הפלסטיני, שמחציתו חיה תחת שיל טונה, ושחלק ממנו אף נמנה עם אזרחיה. ההתנגשות בין דתיים וחילוניים. ה"פער" שבין חלקה האשכנזי וחלקה המזרחי. הי ריבות בין "המחנה הלאומי" ובין "ארץ ישראל העובדת". וכך עד אין סוף.

כל הבעיות האלה הסעירו את המדינה השנה, כמו בשנים הקודמות. כשהן מצטלבות, משתלבות ומתנגשות. בצורה פשוטנית ניתן היה לצמצם את המחנות לשניים:

מבאן מחנה לאומני-אורתודוקסי-מני-מילחמתי, בעל אחיזה מכרעת בציבור המזרחי, ומבאן מחנה ליברלי-חילוני-שמאלי-סיסני, בעל אחיזה מכרעת בציבור האשכנזי.

מובן שכמצאיות החלוקה היא הרבה יותר מסובכת, והחזיתות עקלקלות.

על פני המחלוקת הזאת מטילה את צילה יותר ויותר בעייה מרכזית אחת, שהכל ניסו להתעלם ממנה פחות או יותר. היא נודעה בשם-הצופן "הבעייה הדמוגרפית".

שלושה פיתרונות

ה בעייה הדמוגרפית היא בעייה של בני-אדם. אחרי כל המילחמות לא נעלמה המציאות של קיום שני עמים בארץ שבין הירדן והים.

ז'בוטינסקי: השליטים הערביים לא יעזרו

המאבק לא יוכרע בעיקבות ויכוח הגיוני, ואזרחי ישראל לא יכריעו בין החלופות השונות בדרך של הצבעה בבחירות או במישאל-עם.

המאבק גם לא יוכרע על-ידי מאורע דרמאטי חריפעי, פנימי או חיצוני, שיכפה את רצונו על הציבור.

המאבק על דמותה של מדינת-ישראל והחברה בה הוא מאבק יומיומי מתמשך. אין הוא דומה לקרב מודרני, שבו פועלים שני מחנות מאורגנים-היטב זה כנגד זה. הוא דומה יותר לקרב של ימיה-הבניים, שבו התפלג המאבק ברגע-ההתנגשות אלפני קר-בות-יחיד, בערכוביה מטורפת, כאשר המאסה נעה פעם בכיוון זה ופעם בכיוון זה, ורק בסוף היום התברר ידו של מי היתה על העליונה.

כל מה שקורה למיליוני ישראלים — אישי-איש ואשה-אשה — הוא חלק מן המאבק הזה. כל מאורעות תשמ"ז היו חלק ממנו — החל בסערות-השבת בירושלים וכלה בקונצרט של אל-לירוק זר בארץ, החל כמאון העלייה-הזהיריה וכלה כמה שהתרחש באתרי-החקירה של השב"כ, החל בשיעורי בית-הספר וכלה במאבק-דיכוי פוליטי בעיר-תל-אביב נידחת, החל בסרט ישראלי חדש וכלה במאמר של עיתון, החל בכיטול פרויקט-הטביא וכלה במעשיו של איש-השנה תשמ"ז.

בחוגים ליברליים מסוימים, החיים על-פי האופנה, פשטה הש"נה אווירה של פסימיות עדינה. זה היה IN. האופטימיות, הלהט, האמונה בחשיבות המאבק ובתוצאותיו, היתה OUT. חלקים מן הנוער נדבקו באווירה זו, וגזרו על עצמם חיים של טיפלות ריי-קנית.

אולם המאבק על דמות ישראל הוא בעיצומו. למעשה הוא רק בתחילתו. מלבד הכוחות הגלויים המתנגשים בשטח פועלים בו כוחות שאינם חלם עליהם בתשמ"ז. מתחת לפני השטח פועלים זרמים רבים, בכיוונים שונים, ואיש לא יכול היה אף להינבא השנה אילו זרמים הם החזקים יותר.

לכאורה היו הכוחות הלאומניים והדתיים-קנאיים בסימן של עליה. הם הקימו את רוב הרעש. ורק מעטים שמו לב לעובדה רבת-משמעות: כל היצירה התרבותית החדשה והרעננה, ה"רלוונטיות", הלבנה בכיוון ההפוך.

זה כלל את כל הסרטים המקוריים של תשמ"ז, את כל הסיפורות בעלת-הערך, את כל המחזות המקוריים. במחנה הלאומני-חילוני נוצרה שום יצירה בעלת-ערך, גם לא בתחום ההגות הדתית המובקת.

מי שמאמין כי חיי-הרוח של היום מכוננים את חיי-הציבור של מחר, היה יכול למצוא בכך עידוד.

בשטח הפוליטי הצר נשאר המאבק בבחינת תיקו, חצי-חצי. מתחת לפני השטח נמשכה ההתעוררות של הציבור המזרחי, שנע באיטיות לעבר עמדות חדשות, עדיין מעורפלות. המאבק היה בעיצומו.

ההרפתקה הגדולה

י תכן שזהו הדבר החיוכי ביותר במדינת-ישראל. דמותה רחוקה מגיבוש סופי. זהו מאבק מתמשך, אשר לכל אדם בו יש חלק ותפקיד, אם ירצה בכך, אם לא.

ישראלי היורד מן הארץ יכול למצוא בארצות-נכר נכסים חומריים ואווירה תרבותית. אך דבר אחד לא ימצא בשום מקום אחר: את ההרגשה של שותפות במינצע היסטורי גדול, יחיד-כמינו, בארצו, בתחנתו, בתרבותו ובשפתו.

זהו ההרפתקה הגדולה, המלהיבה, המרתקת ששייך לה ישראל.

הסרט "בלון לחופש הגדול": כל היצירה התרבותית המקורית הולכת בכיוון אחד בלבד